

[Avaleht](#) > ... > [Perekonnaasjad Ja Pärimine](#) > [Vanemlik Vastutus – Lapse Isikuhooldusõigus Ja Suhtlusõigus](#) Luxembourg

Vanemlik vastutus – lapse isikuhooldusõigus ja suhtlusõigus

Sisu koostaja:

European Judicial Network
(in civil and commercial matters)

 Luksemburg

1 Mida tähendab õiguslik termin „vanemlik vastutus” igapäevaelus? Millised on vanemliku vastutuse kandja õigused ja kohustused?

Terminoloogias kasutatakse Luksemburgis „vanemliku vastutuse“ asemel pigem „vanema hooldusõigust“. See mõiste hõlmab kõiki seadusega sätestatud õigusi ja kohustusi, mis vanematel on nende ülalpeetavate alaealiste laste isiku ja vara suhtes, et täita neile pandud kaitse-, kasvatamis- ja ülalpidamiskohustust.

Mõlemal vanemal on hooldusõigus, et kaitsta oma laste turvalisust, tervist ja kõlblust, tagada nende kasvatamine ja võimaldada neil areneda, nende isikut nõuetekohaselt austades. Vanematel on oma lapse ülalpidamise ja kasvatamise järele valvamise õigus ja kohustus. Vanema hooldusõigus ei ole vanemate absoluutne õigus ja see ei sõltu nende tahtest, vaid seda peab teostama lapse parimates huvides.

2 Kellel lasub üldjuhul vanemlik vastutus lapse eest?

Kui on tuvastatud põlvnemine mõlemast vanemast, on neil põhimõtteliselt ühine hooldusõigus, olenemata sellest, kas nad on abielus, registreeritud partnerlussuhtes või elavad lahus või on lahutatud. Kui põlvnemine ühest vanemast ei ole tuvastatud või kui üks neist on surnud, viibib eemal või ei ole võimeline oma soove väljendama, on teisel vanemal ainuhooldusõigus.

3 Kui vanemad ei ole suutelised või ei soovi lapse eest vanemlikku vastutust kanda, kas nende asemele võib määrata mõne teise isiku?

Kui vanemad surevad või ei ole suutelised oma laste eest hoolitsema, tuleb määrata eestkostja (*tuteur*). Eestkostja võib valida viimane üleelanud vanem. Kui eestkostjat ei ole valitud, määrab eestkostja perekonnanõukogu (*conseil de famille*) või selle puudumisel perekonnaasjade kohus (*juge aux affaires familiales*).

4 Kuidas lahendatakse vanemliku vastutuse küsimus, kui vanemad lasevad abielu lahutada või elavad lahus?

Vanemate kooselu lõpetamine või abielu lahutamine põhimõtteliselt vanema hooldusõiguse teostamise korda ei mõjuta ja vanematel on endiselt ühine hooldusõigus. Pärast kooselu lõpetamist peavad nad endiselt tegema lapse eluga seotud olulised otsused üheskoos. Heausksete kolmandate isikute puhul eeldatakse, et kumbki vanem tegutseb igapäevaelu toimingutes lapse isikuhooldusõigust üksi teostades teise vanema nõusolekul.

Kohus võib anda ühele vanemale ainuhooldusõiguse üksnes juhul, kui see on lapse parimates huvides. Sel juhul teeb hooldusõigusega vanem last puudutavad otsused üksi. Teisele vanemale jääb siiski õigus jälgida lapse

hooldust ja kasvatamist ning saada selle kohta teavet. Juhul kui mõjuvatel põhjustel ei ole tehtud erandit, on tal ka õigus suhelda ja määrata ajutiselt lapse elukohta.

Erandjuhtudel võib kohus otsustada määrata lapse kolmanda isiku hoole alla, kes saab tema suhtes vanema hooldusõiguse.

Kui laps on määratud kolmanda isiku hoole alla vanemate nõusolekul, jääb vanema hooldusõigus vanematele. Isik, kelle hoole alla laps on määratud, teeb siiski kõiki igapäevaseid lapse järele valvamise ja kasvatamisega seotud toiminguid. Kohus võib määrata lapse ajutiselt kolmanda isiku hoole alla ja otsustada, et see kolmas isik peab taotlema oma eestkostjaks määramist.

5 Kui vanemad sõlmivad vanemliku vastutuse küsimuses kokkuleppe, siis milliseid vorminõudeid peavad nad järgima, et kokkulepe oleks õiguslikult siduv?

Vanemate kokkulepe vanema hooldusõiguse küsimuses on õiguslikult siduv ainult juhul, kui selle on kinnitanud pädev kohus.

6 Kuidas on võimalik vanemliku vastutuse küsimust kohtuväliselt lahendada, kui vanemad ei jõua kokkuleppele?

Vanemad võivad kasutada perelepitust.

7 Kui vanemad pöörduvad kohtusse, milliseid last käsitlevaid otsuseid saab kohus teha?

Perekonnaasjade kohus saab teha otsuseid järgmistes küsimustes.

- Vanema hooldusõiguse teostamisega seotud küsimused, v.a vanema hooldusõiguse äravõtmisega seotud küsimused. See hõlmab vanemate ühise hooldusõiguse teostamise korda, olenemata sellest, kas vanemad on abielus, elavad lahus või on lahutatud. Kohus võib anda ühele vanemale ainuhooldusõiguse üksnes juhul, kui see on lapse parimates huvides.
- Hooldusõigusest jäetud vanema õigus suhelda ja määrata ajutiselt lapse elukohta: selle õiguse andmisest võidakse keelduda ainult mõjuvatel põhjustel.
- Lapse õigus säilitada suhted oma ülenejate sugulastega: seda õigust võib eirata ainult siis, kui see on lapse parimates huvides. Sel juhul määrab lapse ja sugulase suhtluskorra kohus.
- Muude isikute, olenemata sellest, kas nad on sugulased või mitte, õigus suhelda ja määrata ajutiselt lapse elukohta: kohus annab sellise õiguse erandolukorras.
- Lapse ülalpidamises ja kasvatamises osalemise kohustus, kui vanemad elavad koos: kui vanemad lõpetavad kooselu, võib see muutuda kohustuseks maksta lapsele elatist, mille suurus määratakse kindlaks vastavalt lapse vajadustele ja kummagi vanema panustamissuutlikkusele. See võib pärast lapse täisealiseks saamist jätkuda, kui laps ei suuda end ise ülal pidada.

8 Kui kohus otsustab, et lapse eestkostjaks jääb üks vanem, kas see tähendab, et see vanem võib kõiki lapsega seotud asju otsustada ilma neid enne teise vanemaga arutamata?

Vanemate kooselu lõpetamine või abielu lahutamine põhimõtteliselt vanema hooldusõiguse teostamise korda ei mõjuta ja vanematel on endiselt ühine hooldusõigus. Nad peavad endiselt tegema lapse eluga (ülalpidamine, kasvatamine, haridus jne) seotud olulised otsused üheskoos.

Kohus annab ühele vanemale ainuhooldusõiguse üksnes juhul, kui see on lapse parimates huvides. Sel juhul teeb hooldusõigusega vanem last puudutavad otsused üksi. Teisele vanemale jääb siiski õigus jälgida lapse hooldust ja kasvatamist ning saada selle kohta teavet. Juhul kui mõjuvatel põhjustel ei ole tehtud erandit, on tal ka õigus suhelda ja määrata ajutiselt lapse elukohta. Seega peavad vanemad kooselu lõpetamise korral säilitama isiklikud

suhted lapsega ja austama tema suhet teise vanemaga.

Kui hooldusõiguse ta jäetud vanem on veendunud, et teine vanem ei teosta vanema hooldusõigust lapse huvides, võib ta vaidluse lahendamiseks pöörduda pädeva kohtu poole. Sel juhul võib kohus vanema hooldusõigust või selle teostamise korda vajaduse korral muuta.

9 Kui kohus määrab lapse vanemate ühise eestkoste alla, mida see igapäevaelus tähendab?

Ühine hooldusõigus vanemate kooselu lõpetamise korral eeldab üldise arusaamise ja üksmeele olemasolu, et vanema hooldusõiguse teostamise ning lapse ülalpidamise ja kasvatamisega seotud otsuste puhul oleks tagatud vanemate pidev konstruktiivne koostöö. Perekonnaasjade kohus lähtub otsuste tegemisel alati lapse parimatest huvidest.

10 Millisesse kohtusse või ametiasutusse peab esitama avalduse seoses vanemliku vastutusega? Milliseid vorminõudeid peab järgima ning millised dokumendid avaldusele lisama?

Avaldaja võib pöörduda perekonnaasjade kohtu poole, esitades avalduse asjaomasele piirkondlikule kohtule (*tribunal d'arrondissement*). Avaldus peab sisaldama kuupäeva ja nõuet, poolte perekonna- ja eesnime ning aadressi ning nende sünniaega ja -kohta. Kui avaldaja ei ela Luksemburgis, tuleb avalduses märkida sealne dokumentide kätetoimetamise aadress. Pooli ei pea esindama advokaat. Kohtukantselei (*greffe*) kutsub pooled 15 päeva jooksul kohtusse, kui tähtaega ei pikendata vahemaa tõttu, nagu on ette nähtud uues tsiviilkohtumenetluse seadustikus (*Nouveau Code de procédure civile*).

Erandina üldreeglist ei menetle vanema hooldusõiguse täieliku või osalise äravõtmise asju perekonnaasjade kohus, vaid need kuuluvad tsiviilasju lahendava piirkondliku kohtu pädevusse. Sellised kohtumenetlused peab algatama prokurör ühe vanema alalise elukoha (*domicile*) või viibimiskoha (*résidence*) järgses piirkondlikus kohtus. Kui vanematel ei ole riigis teadaolevat alalist elukohta või viibimiskohta, algatatakse kohtumenetlus laste asukohajärgses piirkondlikus kohtus. Kui kõik lapsed ei ela ühes ja samas piirkonnas, algatatakse kohtumenetlus Luxembourgis piirkondlikus kohtus. Prokurör korraldab alaealise perekondliku olukorra ja tema vanemate käitumisega seotud uurimise. Vanematele antakse võimalus esitada kohtule märkused ja vastuväited, mida nad peavad asjakohaseks. Vanema hooldusõiguse äravõtmise avalduses kirjeldatakse asjaolusid ja sellele lisatakse tõendavad dokumendid. Kohtusekretär (*greffier*) teavitab avaldusest vanemaid või ülenejaid sugulasi, kelle vastu menetlus on algatatud, ja kutsub nad kohtusse. Neid ei pea esindama advokaat. Kohus võib omal algatusel või poolte taotlusel igal juhul võtta ajutisi meetmeid, mida ta peab seoses vanema hooldusõiguse teostamisega soovitavaks. Kohus saab need meetmed ka kehtetuks tunnistada või neid muuta. Kui vanem või eestkostja soovib endalt ära võetud õiguste ennistamist, peab ta esitama avalduse selle isiku alalise elukoha või harilikku viibimiskoha järgsele kohtule, kellele need õigused on usaldatud.

11 Milline on menetluse kord sellistes asjades? Kas on võimalik kohaldada kiirmenetlust?

Menetlus perekonnaasjade kohtus algatatakse avaldusega, mille esitab piirkondlikule kohtule üks vanem või oma arvamust avaldama võimeline alaealine vastavalt uue tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklile 1007-50. Pooli ei pea esindama advokaat, välja arvatud juhul, kui avaldus esitatakse menetluses, mis algatatakse abielu lahutamiseks abielusuhete pöördumatu lõppemise tõttu, või kooselu lõpetamise menetluses. Neil juhtudel peab pooli esindama vandeadvokaat (*avocat à la Cour*).

Avaldus tuleb esitada paberil territoriaalselt pädeva piirkondliku kohtu kohtusekretärile. Selleks kohtuks on:

1. perekonna elukoha järgne kohus;
2. kui vanemad elavad lahus, kuid neil on ühine hooldusõigus, siis selle vanema elukoha järgne kohus, kelle juures alaealsed lapsed harilikult viibivad, või ainuhooldusõigusega vanema elukoha järgne kohus;
3. muudel juhtudel menetlust mitte algatanud isiku viibimiskoha järgne kohus.

Ühisavalduse korral on pädevaks kohtuks olenevalt eelistusest ühe või teise poole alalise elukoha järgne kohus. Lisateavet saab uue tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklist 1007-2.

Kui avaldus esitatakse menetluses, mis algatatakse abielu lahutamiseks abielusuhete pöördumatu lõppemise tõttu, on territoriaalselt pädev abikaasade ühise alalise elukoha või kui see puudub, siis kostjaks oleva abikaasa alalise elukoha järgne kohus.

Vanema hooldusõiguse teostamise ning suhtlusõiguse ja lapse elukoha määramise õiguse korra kindlaksmääramise või muutmise taotlusega seotud kohtuistungid peetakse ühe kuu jooksul pärast kohtukutse kättetoimetamist.

Perekonnaasjade kohtu istungid ei ole avalikud, vaid kinnised. Kohtunik teeb otsuse põhimõtteliselt ainuisikuliselt, kuid võib anda vaidluse lahendamise üle kohtunike kolleegiumile, kui juhtum on eriti keeruline. Perekonnaasjade kohus menetleb ka ajutiste meetmete taotlusi.

Perekonnaasjade kohus kuulab kummagi poole isiklikult ära ja peab püüdma neid lepitada. Ta võib teha ettepaneku kasutada lepitust. Ta võib määrata perekondliku olukorra uurimise (*enquête sociale*) või muu uurimismeetme. Kui perekonnaasjade kohus otsustab vanema hooldusõiguse teostamise korra üle, võib ta muu hulgas arvesse võtta vanemate senist toimimisviisi, varem saavutatud kokkuleppeid, lapse arvamust, kummagi vanema suutlikkust oma kohustusi täita ja teist austada ning tehtud uurimiste tulemust.

Lapsele elatisraha või lapse ülalpidamise ja kasvatamise toetuse taotlemise korral võib perekonnaasjade kohus anda pooltele ja isegi kolmandatele isikutele korralduse esitada teavet või eri raamatupidamisdokumente, et teha kindlaks poolte tulu, võlad või sissetulek.

Perekonnaasjade kohtu otsuse saab edasi kaevata 40 päeva jooksul. Apellatsioonkaebuse peab allkirjastama vandeadvokaat.

Kui perekonnaasjade kohtu kohtunik asja juba menetleb, võib talle erandkorras (*en référé exceptionnel*) esitada ka avalduse ajutiste meetmete (*mesures provisoires*) võtmiseks, kui tegemist on äärmiselt kiireloomulise asjaga, mida avalduses nõuetekohaselt põhjendatakse. Ajutisi meetmeid käsitlev avaldus tuleb esitada asja sisuliseks arutamiseks pädeva piirkondliku kohtu kohtusekretärile. Pooli ei pea esindama advokaat.

12 Kas menetluskulude katteks on võimalik saada menetlusabi?

Isikud, kelle sissetulekut peetakse Luksemburgi õiguse kohaselt ebapiisavaks, võivad saada riigi õigusabi (*assistance judiciaire*). Nad peavad selle saamiseks täitma küsimustiku, mille saab sotsiaalabi kesktalitusest (*service central d'assistance sociale*), ja saatma selle asjaomase advokatuuri esimehele (*Bâtonnier de l'Ordre des avocats*), kes teeb selle kohta otsuse.

Riigi õigusabi katab kõik sellest avaldusest, menetlusest või toimingust tulenevad kulud, mille jaoks seda antakse. See katab eelkõige tempelmaksud ja registreerimiskulud; kohtusekretärade tasud, advokaaditasud, kohtutäiturite tasud ja kulud, notaritasud ja -kulud, tehniliste töötajate tasud ja kulud, tunnistajatele makstavad tasud ning tõlkide ja tõlkijate tasud; välismaal kehtiva õiguse kohta antud tõenditega (*certificats de coutume*) seotud tasud; sõidukulud; tasud ja lõivud registreerimis-, hüpoteegi- ja tagatisformaalsuste eest ning vajaduse korral ajalehtedes avaldamise kulud.

13 Kas vanemliku vastutuse kohta tehtud otsuse saab edasi kaevata?

Vanema hooldusõiguse kohta tehtud otsuse saab edasi kaevata appellatsioonikohtusse (*Cour d'appel*). Edasikaebamise tähtaeg on üldjuhul 40 päeva. Kui tegemist on perekonnaasjade kohtu ajutisi meetmeid käsitleva otsusega, mis on tehtud kas menetluses, mis algatati abielu lahutamiseks abielusuhete pöördumatu lõppemise tõttu, kooselu lõpetamise menetluses või erakorralises lihtmenetluses, on edasikaebamise tähtaeg siiski 15 päeva.

14 Teatavatel juhtudel võib osutada vajalikuks taotleda kohtult või mõnelt

muult ametiasutuselt vanemlikku vastutust käsitleva otsuse täitmist. Milline on menetluse kord sellisel juhul?

Perekonnaasjade kohus, kes on kindlaks määranud, millise perioodi vältel elab laps ühe või teise vanema juures, või kinnitanud vanema või isegi kolmanda isiku suhtlusõiguse, võib hiljem lisada otsusele sunnivahendid. Kohus täpsustab lapse parimaid huve arvesse võttes nende vahendite laadi ja rakendamise korra. Ta võib määrata otsuse täitmise tagamiseks rahatrahvi.

Luksemburgi õiguses on ette nähtud mitu võimalust vanema hooldusõiguse kohta tehtud otsuse täitmise tagamiseks, kui selle täitmisest süstemaatiliselt keeldutakse.

Esiteks saab määrata tsiviilõigusse kuuluva sanktsiooni, perioodilise karistusmaks (*astreinte*), mille perekonnaasjade kohus määrab selleks, et sundida mittekuuletuvat vanemat oma kohustust täitma. Karistusmaks määramise avaldus tuleb esitada lapse viibimiskoha järgsele piirkondlikule kohtule.

Kui üks vanem jätab korduvalt täitmata kohustused, mis on talle pandud kohtuotsusega, mis puudutab õigust suhelda ja määrata ajutiselt lapse elukohta või vahelduvat elukohta, võib perekonnaasjade kohus teha ettepaneku kasutada perelepitust. Kui kohustuste mittetäitmine jätkub, võib kohus selle vanema taotlusel, kelle õigusi on rikutud, anda vanema hooldusõiguse või õiguse suhelda ja määrata ajutiselt lapse elukohta teisele vanemale.

Teiseks saab lapse üleandmata jätmise korral määrata kriminaalkaristuse. Prokuratuur saab algatada menetluse omal algatusel või kannatanu esitatud kuriteokaebuse alusel. Kriminaalkohtuna asju menetlev piirkondlik kohus määrab kriminaalkaristuse ja vajaduse korral kannatanule makstava kahjuhüvitise. Pooli ei pea esindama advokaat.

15 Mida tuleb teha, et muu liikmesriigi kohtu vanemlikku vastutust käsitlevat otsust selles liikmesriigis tunnustataks ja täidetaks?

Vastavalt nõukogu 25. juuni 2019. aasta määrusele (EÜ) 2019/1111, mis käsitleb kohtualluvust, abieluasjade ja vanemliku vastutusega seotud kohtuasjades tehtud lahendite tunnustamist ja täitmist ning rahvusvahelisi lapserööve (Brüsseli IIb määrus), tunnustatakse kõiki Euroopa Liidu teise liikmesriigi (v.a Taani) kohtu vanema hooldusõigust käsitlevaid kohtuotsuseid Luksemburgis põhimõtteliselt automaatselt. Teisisõnu, selliseid otsuseid tunnustatakse ühegi erimenetluse järgimist nõudmata.

Euroopa Liidu teise liikmesriigi kohtu tehtud otsus vanemliku vastutuse kohta, mis on selles liikmesriigis täidetav, on täidetav Luksemburgis ilma täidetavaks tunnistamise vajaduseta. Kohtuotsuse täitmiseks esitab täitmist nõudev pool täitmise eest vastutavale pädevale asutusele järgmised dokumendid:

1. otsuse koopia, mis rahuldab ehtsuse kindlaksmääramise tingimusi, ja
2. asjakohane tõend, mis on välja antud kooskõlas Brüsseli IIb määruse artikliga 36.

Täitmise eest vastutav pädev asutus võib nõuda ka tõendi vabade tekstiväljade tõlgitava teksti ja kohtuotsuse tõlget.

Olgu märgitud, et otsuseid suhtlusõiguse ja lapse tagastamise kohta ei ole võimalik vaidlustada, välja arvatud juhul, kui otsus on vastuolus hilisema otsusega. Otsused täidetakse ilma täidetavaks tunnistamise vajaduseta. Kohtuotsuse täitmiseks esitab täitmist nõudev pool täitmise eest vastutavale pädevale asutusele järgmised dokumendid:

1. otsuse koopia, mis rahuldab ehtsuse kindlaksmääramise tingimusi, ja
2. asjakohane tõend, mis on välja antud kooskõlas Brüsseli IIb määruse artikliga 47.

Täitmise eest vastutav pädev asutus võib nõuda ka tõendi vabade tekstiväljade tõlgitava teksti ja kohtuotsuse tõlget.

16 Millisesse kohtusse pean ma selles liikmesriigis pöörduma, et vaidlustada muu liikmesriigi kohtu vanemlikku vastutust käsitleva kohtuotsuse tunnustamine ja täitmine? Milline on menetluse kord eespool nimetatud juhtudel?

Brüsseli IIb määruse kohaselt võib iga huvitatud pool pöörduda teise Euroopa Liidu liikmesriigi kohtu poolt vanemlikes asjades tehtud otsuse tunnustamisest keeldumise taotlusega või selle täitmisest keeldumise taotlusega tsiviilasju lahendava piirkondliku kohtu poole. Seda isikut peab esindama vandeadvokaat.

Tunnustamisest või täitmisest keeldumise põhjendused on loetletud *Brüsseli IIb määruse* artiklites 39 ja 41.

Kumbki pool võib esitada tsiviilasju lahendava piirkondliku kohtu otsuse peale kaebuse tsiviilasju lahendavale apellatsioonikohtule. Tsviilasju lahendava apellatsioonikohtu otsuse peale saab esitada kassatsioonikaebuse kassatsioonikohtule (*Cour de Cassation*).

17 Millist õigust kohaldab kohus vanemlikku vastutust käsitlevas menetluses, kui laps või pooled ei ela selles liikmesriigis või on eri kodakondsusega?

Küsimust, millist õigust kohaldab, tuleb eristada küsimusest, milline kohus on pädev. Vanema hooldusõiguse asjades on pädevad lapse hariliku viibimiskoha kohtud (*Brüsseli IIb määruse* artikkel 8 ning vanemliku vastutuse ja lastekaitsemeetmetega seotud kohtualluvust, kohaldatavat seadust, tunnustamist, kohtuotsuste täitmist ja koostööd käsitleva 19. oktoobri 1996. aasta Haagi konventsiooni artikkel 5). Kohaldatav õigus on ka sätestatud samas Haagi konventsioonis. Lapse kodakondsus ei ole oluline. Lapse isiku ja vara kaitseks on pädevad meetmeid võtma lapse hariliku viibimiskoha osalisriigi asutused, kusjuures Luksemburgis on selleks perekonnaasjade kohus. Vanema hooldusõiguse teostamist reguleerib lapse hariliku viibimiskoha riigi õigus või kui lapse harilik viibimiskoht muutub, siis uue hariliku viibimiskoha riigi õigus.

Seotud lingid

[Vanema hooldusõigust tutvustav brošüür](#)

[Legilux](#)

See veebileht on osa portaalist „[Teie Euroopa](#)“.

Sooviksime teilt [tagasisidet](#) selle kohta, kui kasulikuks peate sellel esitatud teavet.

Viimati uuendatud: 27/01/2025

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.